

Motion till riksdagen

1988/89:L602

av Allan Ekström (m)

Det allmännas skadeståndsansvar

Vem skall bära de ekonomiska konsekvenserna av att det allmänna begår fel eller handlar oriktigt och därigenom tillfogar en enskild medborgare skada? Bör skadan bäras av den som oförskyllt drabbas eller bör de ekonomiska konsekvenserna spridas ut på oss alla?

Frågan borde vara av intresse för envar.

Kan det felaktiga handlandet klassificeras som *myndighetsutövning*, svarar staten eller kommunen i det fall den offentlige funktionären anses vållande till skadan, dvs. varit vårdslös på ett ej obetydligt sätt. Föreligger icke sådan vårdslöshet, undgår staten att gottgöra den enskilde dennes skada.

Är det oriktiga handlandet ett uttryck för myndigheternas *serviceskyldighet* – ett ämne som aktualiserats genom den nya förvaltningslagen – står det allmänna inget som helst ekonomiskt ansvar. Den enskilde får med andra ord stå sitt eget kast, om han litar på och inrättar sig efter en uppgift från myndighets sida om t.ex. innehållet i gällande rätt. Det offentliga undandrar sig helt att svara för en oriktig uppgift av sådant slag, oavsett de ekonomiska följderna för den enskilde som drabbas.

Att det dessutom kan vara svårt att fastställa gränsen mellan myndighetsutövning och serviceskyldighet framgår av ett färskt rättsfall från högsta domstolen, NJA 1987 s. 535. Målet gällde konsumentverkets ansvar för ett pressmeddelande som verket utfärdat rörande undersökning av ett antal lackskyddsmedel. Domstolen var enig om "att konsumentverket förfarit klart felaktigt genom det missvisande sätt på vilket provningsresultatet presenterades i pressmeddelandet". Innefattade pressmeddelandet därutöver myndighetsutövning – det blev den avgörande frågan. Svaret var onekligen viktigt för den skadelidande, ett mindre företag som tillverkade ett lackskyddsmedel, eftersom företaget tillfogats skada med omkring en halv miljon kronor på grund av pressmeddelandet. Tre justitieråd besvarade frågan med nej medan övriga två kom till motsatt resultat. Företaget fick följaktligen självt bära konsekvenserna av konsumentverkets skadegörande handling.

Det allmänna kan slutligen driva *affärsmässig verksamhet* och är i denna angelägenhet att jämställa med vilken privat näringsidkare som helst. Det kan vara fråga om tillhandahållande av olika slags tjänster t.ex. inom kommunikationsområdet. Här må nämnas SJ, televerket och postverket. I denna verksamhet svarar det allmänna för följderna av bristande uppfyllelse utav sina åtaganden i mindre omfattning än vad som gäller för privata rättssubjekt i motsvarande situationer.

Under senare tid har förekommit flera uppmärksammade fall av oriktigt handlande från det allmännas sida, där dagens rättsläge framstår som stötande för den enskilde (se t.ex. kammaranföranden den 18 mars 1987, nr 98, och den 23 november 1988, nr 80).

Frågan om relationen mellan staten och den enskilde berör en av hjärtpunkterna för innehållet i begreppet rättsstat. Dagens ordning, som till stor del bestämmes av 1972 års skadeståndslag, har icke stöd i rättsmedvetandet. De socialistiska partierna borde därför uppge sitt hittillsvarande hårdnackade försvar för dagens rättsläge och i stället ställa sig bakom yrkande om översyn av det allmännas skadeståndsansvar. Det brådskar.

Mot. 1988/89

L602

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag

att riksdagen hos regeringen begär översyn av det allmännas skadeståndsansvar.

Stockholm den 12 januari 1989

Allan Ekström (m)